

TEVIŠKĖS ŽIBURIAI

THE LIGHTS OF HOMELAND

Nr. 37 (816) RUGSEJO — SEPTEMBER 16

• 1965 metai • 15 centų

• LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS — LITHUANIAN WEEKLY •

941 DUNDAS ST. WEST, TORONTO 3, ONT. CANADA • TEL. 368-6813

Klumpė Kennedziui

Sovietinė spauda, leidžiama Amerikoje, paskelbė žinią apie vieną lietuvių, esantį Amerikoje. Esą jis studijavęs Amerikoje ir buvęs priimtas sen. Roberto Kennedžio, kuriam ji įteikusi dovanelę — lietuvišką klumpę. Rodos, tai paprastas dalykas — atvyko žmogus iš tolimo krašto ir aplankė žymų amerikiečių politiką bei veikėją. Jei ne sovietinė spauda, kuri šį faktą su džiaugsmu pabrėžė, niekas jo nebūtų nė minėjęs. Bet kai suinteresuoti apie tai viešai prabilo, tenka ir tą faktą pažvelgti bendresnėmis akimis, nes jis yra ženklas platesnės veiklos, kuri ypatingai šiuo metu plečiama Amerikoje. Ryšium su planuojama konsuline sustartimi ir kultūrinių mainų išipareigojimais, JAV ir Kanada atvyksta vis naujos sovietų delegacijos, vis kiti studentai, specialistai, artistai ir t.t. Amerikiečiai visus juos pagarbiai priima, plačiai atidaro savo įstaigų duris, rodo savo laimėjimus ir pan. Bet tie amerikiečiai, pilni gerumo, nestokoja ir naivumo. Jie lengvai pakliūna į sovietinės propagandos tinkle ir nekritiškai priima informacijas apie Sovietų Sąjungą. Juk, rodos, amerikiečiai, gavę tiek smūgių iš sovietų pusės diplomatinėje ir karinėje frontuose, turėtų gerai pažinti sovietų kėslus. Deja, dar daugybė amerikiečių, net universitetuose, neatskiria sovietų inspiruotos politikos nuo savosios amerikietiškosios. Pvz. dar neseniai vyko demonstracijos prieš JAV politiką komunistų užpultame Vietname. Eitėnys buvo rengiamos visoje eilėje JAV universitetų ir miestų. Demonstrantai smerkė prez. Johnsono politiką ir netiesiogiai gyrė sovietinę. Bet kodėl tie demonstrantai nepajudina nė vieno piršto prieš sovietus, kurie laiko vergijoje milijonus žmonių. Kodėl jie neprotestuoja prieš Lietuvos okupaciją?

Sovietinė propaganda skverbiasi Amerikon visais galimais kanalais — pastebimais ir nepastebimais. Net JAV ir Kanados paštaliebiais veža sovietų propagandinę spaudą ir išnešioja asmenims, kurie tos propagandos visai nenori. Kai primenama amerikiečiams pašto piktinaudojimas, vadovaujantys asmenys aiškina, kad laisvės principas neleidžia tokių siuntų sulaukyti. Gaila, tie aiškiniojai nepagalvoja, kad tuo būdu jie neria patys sau kilpą, kuri laisvės vardu grasina jų ir visų laisvųjų gyvybei. Tai ta pati kilpa, kurią sovietinė propaganda mezza ir kituose kraštuose. Ten jie taip pat įvairiais keliais skleidžia neigiamą propagandą apie Ameriką ir tešia "Ugly American" temą. Jie stengiasi žeminti amerikiečių prestižą, kompromituoti antikomunistinę JAV politiką ir Europos, ir Afrikos, ir Azijos kraštuose. Jeigu šiandien Amerikos prestižas yra kritęs net Europoje, kur jis anksčiau buvo didelis, tai kaltos ne vien Amerikos klaidos — čia yra prisidėjusi ir maskuota sovietinė propaganda, veikianti per savo bazes įvairiuose kraštuose.

Sovietinių propagandos bazių netrūksta ir S. Amerikoje. Nuo seno jos veikia visiškai laisvai. Jų laikraščiai spausdinami įvairiomis kalbomis. Jie atvirai niekina Amerikos politiką, kuri bando ginti užpultą tautas ir gria laisvą tų, kurie pataikauja sovietams. Tokios spaudos netrūksta ir lietuvių kalba. Ji taip pat vykdo bendruosius sovietinės bazės uždavinius. Prie jos jungiasi įvairūs sovietinės Lietuvos pareigūnai, atvyksta Amerikon vykdyti Maskvos uždavinių. Jie sutiktiems amerikiečiams pasakoja apie "didelę pažangą" okupuotoje Lietuvoje, nors, kaip dabar paaiškėjo, kolchozinėje pažangoje žemės ūkis duoda nedidesnį derlių kaip caro laikais. Šalia to pastaroju laikui sovietiniai propagandistai išleido anglų kalba knygą "Lithuania. Past and Present". Ji yra grynai propagandinė, ginanti sovietinę okupaciją ir niekiant nepriklausomą Lietuvos pastangas. Galimas dalykas, ji suklaudins nevieną amerikietį ar kanadietį, ypač lietuvių kilmės. Laisvojo pasaulio lietuvių vadovybė tokius reiškinius turėtų akyliai sekti ir laiku informuoti Amerikos spaudą, bibliotekas, įstaigas. Dar daugiau — ji turėtų paripinti daugiau atitinkamos literatūros apie dabartinę Lietuvą. Kažkodėl šioje srityje labiau reikiama privati iniciatyva. Derėtų mūsų politinio ir kultūrinio gyvenimo vadovams tą reikalą stipriau pajudinti.

Paskelbti rinkimai

Lapkričio 8 dieną įvyks Kanados federacinio parlamento rinkimai. Ministeris pirm. L. B. Pearson televizijoje kalbėjo paskelbė, kad jo vadovaujama liberalų partijos vyriausybė, kuriai iki daugumos trūksta 6 atstovų, turi svarbių planų ateičiai, ir be daugumos parlamente negali jų įvykdyti. Jis kreipėsi į visuomenę, prašydamas paremti jo politiką. Kita proga jis pareiškė, jei negaus daugumos, kas nors kitas turės vadovauti vyriausybei. Opozicinės partijos kritikoja L. B. Pearsoną ir tikisi, kad rinkimai išeis jų naudai.

Bedarbių skaičius Kanadoje yra visiškai sumažėjęs ir šiuo metu sudaro tik 3%. Kaikuriose provincijose nuomintis yra žemesnis negu viso krašto vidurkis. Vakarinėse provincijose — tik 1,9%, Ontario — 2,4%. Daugiausia bedarbių yra rytinėse Atlanto provincijose.

Darbo šventės proga Toronto įvyko unių organizuotas paradas ir parodos aikštė, kur kalbėjo dr. J. Crispo, Industrial Relations profesorius Toronto universitete. Jis pabrėžė, kad unių turi prisitaikyti prie besikeičiančių laikų. Reikėtų pamiršti, kad unių tikslas yra tik ginčytis su darbdaviu, bet daugiau kreipti dėmesio į galimą bendradarbiavimą. Darbininkų uniųs atlieka svarbų vaidmenį, bet anot kalbėtojo, dažnai nežino tikrosios savo paskirties.

Prancūzų kilmės kanadiečiai daugiau dėmesio kreipia į abi krašto kalbas, negu tik angliškai kalbą kanadiečiai. Viešosios nuomonės instituto duomenimis, net 92% visų apklaustųjų

Kvebeke pasisakė, kad anglų kalba būtų privaloma visose prancūziškose mokyklose. Už privalomą prancūzų kalbą kitose angliškose provincijose pasisako tik 35%.

Mokslas Kanadoje yra priimanamas visiems, tačiau iš 20 mil. kanadiečių net 5.166.000 virš 15 metų turi tik 8 skyrių ar net mažesnę išsilavinimą. Vyriausybė visai skatina, kad jie lankytų įvairius suaugusių kursų, tačiau dauguma jų geriau sutinka su bedarbio pašalpa, negu su žadamu augštesniu atlyginiu išsigijus kokią nors specialybę.

Pasaulio parlamentary konferencija vyksta Otavoje. Dalyvauja 800 politikų iš 60 kraštų. Daugiausia atstovų yra iš Sov. Sąjungos, nors ten nėra laisvų parlamento rinkimų. Jau konferencija atidarant sovietų atstovai pasiūlė rezoliuciją, smerkiančią JAV už politiką Vietname. Panaši konferencija yra rengiama kiekvienais metais, tačiau Kanadoje vyksta pirmą kartą.

Kanados kultūrinis gyvenimas atsilieka nuo ekonominės pažangos — pareiškė prekybos min. M. Sharp. Kanados universitetai neauga užtektinai spartumu; anglų ir prancūzų kultūros yra izoliuotos nuo viena kitos ir aplamai kultūrinis gyvenimas pasireiškia ne vienybės ugdymu, bet jos ardymu. Pagal ministerį, laikas kanadiečiams susirūpinti.

Skiepijimo savaitė skelbiama rugsėjo 19-25 d. Jos metu valdinės ir privatinės sveikatos įstaigos primena gyventojams skiepijimų svarbą.

Lietuvių tautinių šokių grupės pasirodymas Pabaltijo Tautų Dienos programoje Niujorko pasaulinėje parodoje rugsėjo 5 d.

Prabilo kardinolas Beranas

"Pranešam - grįžti į tėvynę negalėsit!"

Nuo š. m. vasario mėn. tremtyje, Romoje, gyvenantis Prahos arkivyskupas kardinolas Beranas iki šiol vengė tiksliai pasisakyti apie savo pergyvenimus, alkū, nušimtus. Bet man, kaip katalikui, suktiesni ir pavojingesni buvo komunistiškųjų persekiojimai, izoliavimas, melas, išdavimas, vis didėjantis Bažnyčios veiklos ir krikščioniškos šeimos auklėjimo ardymas per valstybės įstatymus. Komunistas yra žiauresnis už nacionalistą.

Kunigų seminarijos yra visiškai valdžios kontrole. Naujų seminarištų priėmimas griežtai kontroliuojamas. Niekas negali į seminariją įstoti be specialaus partijos leidimo. Dvasinius pašaukimus stengiamasi sumaiškinti sukurta propaganda. Tokiomis ir panašiomis priemonėmis stengiamasi sugriauti ir tuos Bažnyčios laisvės likučius, kurie dar išlikę nežiūrint griežtos kontrolės.

Internavime (kur buvo ir kiti vyskupai) aš turėjau teisę kasdien laikyti šv. Mišias. Bet šiaip mūsų, atskirtų nuo viso pasaulio, gyvenimas buvo labai vargingas. Mūsų giminės galėjo tik kartą per keturis mėnesius lankytis. Ir tai buvo galima tik viename vidaus reikalų ministerijos kambarielyje.

Priverčiamojo darbo stovyklos Lietuvoje

Londono lenkų savaitraščio "Wiadomosci" mėnesiniam prideda "Na Antenie", rugpj. 29 d. laidoje, paskelbta apie Lietuvos veikiančias kelias priverčiamojo darbo stovyklas. Esą, dar ir šiandien Lietuvoje MVD priežiūroje veikia tokios stovyklos: 1. Kupiškėje — čia dirba daug lenkų, 1955 m. išvežti iš Pilsno, Luniniec ir kt. vietovių, kuriose pradėta organizuoti karinio pobūdžio renginiai. 2. Kita stovykla esanti Kudligai(?) vietovėje, netoli Latvijos sienos. Apie ją neturima tiksliau žinių. Žinoma, tiek, kad šioje stovykloje taip pat esama lenkų, 1947 m. vežti iš Vologdos į Lenkiją ir kažin kodėl pakeliui sulauktyti. 3. Stovykla Darbėnuose-Palangoje, 15 km. atstumu nuo Baltijos jūros. Čia dirba 1.500 asmenų, daugiausia rusų. Nežinoma, kokie darbai vykdomi toje stovykloje.

Nurodyta, kad 20 km. atstumu nuo Daugpilio, Latvijoje, esančioje stovykloje dirba 2.800 žmonių — tai daugiausia vengrai, rumunai ir albanai, anksčiau buvę išvežti į Sov. Sąjungos gilumą. Jie dirba melioravimo darbuose, kaikiurie lentpjūvėse, cemento ir kt. įmonėse. E.

viename lietuviui dvigubai reikšmingi. Tarp kitko jis pareiškė: — Aš penkerius metus išbuvaui Dachau koncentracijos stovykloje. Kenčiau kankinimus, alkū, nušimtus. Bet man, kaip katalikui, suktiesni ir pavojingesni buvo komunistiškųjų persekiojimai, izoliavimas, melas, išdavimas, vis didėjantis Bažnyčios veiklos ir krikščioniškos šeimos auklėjimo ardymas per valstybės įstatymus. Komunistas yra žiauresnis už nacionalistą.

Kunigų seminarijos yra visiškai valdžios kontrole. Naujų seminarištų priėmimas griežtai kontroliuojamas. Niekas negali į seminariją įstoti be specialaus partijos leidimo. Dvasinius pašaukimus stengiamasi sumaiškinti sukurta propaganda. Tokiomis ir panašiomis priemonėmis stengiamasi sugriauti ir tuos Bažnyčios laisvės likučius, kurie dar išlikę nežiūrint griežtos kontrolės.

Internavime (kur buvo ir kiti vyskupai) aš turėjau teisę kasdien laikyti šv. Mišias. Bet šiaip mūsų, atskirtų nuo viso pasaulio, gyvenimas buvo labai vargingas. Mūsų giminės galėjo tik kartą per keturis mėnesius lankytis. Ir tai buvo galima tik viename vidaus reikalų ministerijos kambarielyje.

V. Nešukaitytė — Kanados meistrė

Jau ne kartą mažos lietuvių tautos sportininkai sudrebino JAV ir Kanados meistrių sostus. Prisiminkime tik hamiltoniečio Povilo Vaitonio atstikimus šachmatuose, pasaulio meistrę 300 jardų bėgime vankuvertę Ireną Macijauskaitę-Piotrowskį, stalo tenisininkus torontiečius Pr. Gvilidį ir Eleną Sabaliauskaitę, mū su krepšininku laimėjimą prieš Kanados rinktinę ir kt. Tai tik dalis "didžiųjų" laimėjimų, kurių tarpa negalima priskirti eilinių meistrių, pasižymėjusių įvairiose žaidnyse ar draugiškuose susitikimuose.

O štai ir vėl, Darbo Dienos savaitgalį, stalo teniso padangė nušvietė naują žvaigždę — keturiolikmetę Toronto "Vyčio" narę Violeta Nešukaitytę, laimėdama

baryje, kur mus kartas nuo karto nugalėdavo. Susitikimas su giminėmis buvo griežčiausiai kontroliuojamas.

Amnestuotieji vyskupai ir kunigai negavo teisės grįžti į savo vyskupijas ar parapijas. Vyrų vienuolynai visi panaikinti. Moterų vienuolijos sugrąžtos ir kelerų valdžios konfiskuotų vienuolynų. Dauguma seselių privalo dirbti fabrikuose. Viskas daroma, kad būtų priverstos mesti vienuolišką drabužį. Seserų vienuolijos pasmerkto išmirti, nes jos neturi teisės priimti naujų narių.

Kunigams uždrausta įeiti į ligonines, todėl daugelis tikinčiųjų miršta be sakramentų. Jų mirčių vasario 17 d. kardinolas buvo pašauktas į ministeriją, kur jam pasakyta: "Tamsta norite vykti į Romą dalyvauti visuotinėje Bažnyčios santaryboje. Keliaukite sveikas! Mes Tamstai pranešame, kad grįžti į tėvynę negalėsite". Per dvi dienas kardinolas turėjo iškelti. Atsisveikinimui su giminėmis, draugais ir tikinčiaisiais buvo paliktos vos kelios valandos. Vakare komunistų radijas melagingai paskelbė, kad kardinolas pats pareiškęs norą likti užsienyje. T. K.

ma Kanados moterų stalo teniso meistrės vardą. Ir kas būdinga, kad dėl pirmos vietos susitiko dvi lietuvaitės — Violeta ir Elenutė Sabaliauskaitė! Atrodo, kad tremties sportinio gyvenimo istorijoje dar tokio įvykio nebuvo, kad ir meistrės karūną taikytųsi net dvi lietuvaitės. Kova buvo labai aštri, tačiau kiek "jaunesnė" Violeta iškovojė iš šešiolikmetės Elenutės, geriausios Kanados stalo tenisininkės vardą. (E. Sabaliauskaitė pusbaigymyje nugalėjo praeitų metų meistrę montrealietę Hunius).

Negana to, Violeta Nešukaitytė, kitą dieną žaisdama už Kanados rinktinę prieš JAV, nugalėjo ir dedės Samo moterų meistrę Patriciją Martinez ir tapo oficialia S. Amerikos moterų stalo teniso meistrė.

Violeta Nešukaitytė gimė 1951 m. ir šiuo metu mokosi Toronte 9-toje klasėje Notre Dame katalikų gimnazijoje. Violeta turi ir daugiau laimėjimų, kurių dalį čia išvardinsime: 1964-1965 m. Ontario prov. jaunių meistrė, 1965 m. S. Amerikos lietuvių moterų meistrė ir mišraus dvejetainio laimėtoja (žaidė su savo tėveliu); 1964 m. laimėjo Toronto atvirą turnyrą ir 1965 m. tokias pat žaidynes Sarnijos mieste. Violeta yra taip pat rytinės JAV atvirų žaidynių jaunių grupės nugalėtoja ir kovo mėn. laimėjo JAV jaunių (iki 13 m.) meistrės vardą.

Linkime Violetai meistrės vardą dar ilgai išlaikyti ir kartu garsinti mūsų tautos vardą. K. Baronas

Popiežius pirmą kartą Amerikoje

PAULIAUS VI KELIONEI PARUOSTI PAREIGŲNŲ TARPE YRA MONS. P. MARCINKUS

S Ameriką daug kas aplankė, bet joje iki šiol nebuvo nė vienas popiežius. Paulius VI bus pirmasis popiežius, aplankęs S. Ameriką. Jis priėmė Jungtinių Tautų gen. sekr. U. Thant pakvietimą atvykti į rudens sesiją Niujorke spalio 4 d. ir apeliuoti į pasaulio tvarkytojus išlaikyti taiką. Pauliui VI Amerika nėra svetima: jis lankėsi joje dar būdamas kardinolu 1951 ir 1960 m. Buvo sustojęs Čikagoje, Bostone, Baltimorėje, Vašingtone. Ta proga Notre Dame universitetas South Bend, Ind., jam suteikė garbės daktaro laipsnį. Šį kartą jis atvyks kaip popiežius ne Amerikos miestų lankyti, bet Jungtinių Tautų. Čia jis bus suktas kaip Vatikano valstybės galva ir bus tik vieną dieną. Ta proga jis atlaikys pamaldas už taiką viename Niujorko stadione. Taipgi numatytas susitikimas su JAV prez. L. B. Johnsonu JAV ambasadoriaus Goldbergo rezidencijoje. Kadangi Vatikanas nepalaiko diplomatinio santykių su Vašingtonu, tai ir šis susitikimas bus daugiau privataus pobūdžio. Prez. Johnsonas, dar būdamas viceprezidentu, 1962 m. aplankė popiežių Joną XXIII Romoje. Prezidentas yra protestantines bendruomenes Pirmosios Kristaus Bažnyčios narys; jo žmona ir viena dukterė — episkopė, o dukterė Lucija tapo katalike.

Popiežiaus kelionei paruošti yra paskirti du Vatikano pareigūnai: mons. P. Macchi ir lietuvis mons. P. Marcinkus. Jie jau atvyko į Niujorką ir pradėjo paruošiamuosius darbus, padedami mons. A. Giovanetti, Vatikano stebėtojo Jungtinėse Tautos. Mons. P. Marcinkus taip pat buvo paskirtas paruošti popiežiaus kelionę Indijon. Spaudoje buvo paskelbta žinia, kad JAV prez. pasiūlęs popiežiaus kelionei savo asmeninį lėktuvą, bet Paulius VI mandagiai atsisakęs, nes nenoris skristi kariniu lėktuvu ir sudaryti išpūdį, kad kelionė susijusi su J. A. vyriausybe.

Didžioji spauda popiežiaus kelionės į Niujorką paskelbimą sutiko labai palankiai. Pvz. Kanados "The Globe and Mail" vedamajame rašo: "Buvo tikimasi jau iš pat pradžių, kad popiežiaus Paulius rodytų gyvą domėjimą pasaulio reikalais. Jis buvo valstybininkų draugas, glaudus bendradarbis Alcide de Gasperi, vieno žymiausių Italijos premjerų. Vienas jo bičiulių tada yra pasakęs apie Monsinjorą: 'Montini nėra diplomatas, kuris, tarp kitko, kiekvieną rytą laiko Mišias. Jis yra giliai pamaldus kunigas, skirtas diplomatinei tarnybai.' Vis dėlto aiškiai matyti, jog Pauliaus pasiryžimas panaudoti popiežiaus autoritetą pasaulinio masto kovai už taiką nustebino net tuos, kurie iš jo tikėjosi nepaprastų dalykų. 1963 m. gruodžio mėnesį Vatikano santaryba buvo labai nustebinta, kai jo Sventenybė nelaukiant paskelbė važiuosius į Sventąją Žemę 'žmonių taikos vardu'. Pirmojoje jo enciklikoje 'Ecclesiam suam', paskelbtoje 1964 m. rugpjūčio mėn., įrašyti žodžiai: 'Mes būsime pasiruošę veikti, kur tik bus galima, padėti besiginčijantioms šalim rasti darbingą sprendimą'. Neabejotinai visų įsitikinimų ir politinių pažiūrų žmonės bus patenkinti ir gal paveikti jo būsimos kalbos".

Savaitės įvykiai

KARAS TARP INDIJOS IR PAKISTANO TEBEINA VISU SMARKUMU. Jame dalyvauja tankai, lėktuvai, artilerija ir sausumos kariuomenė. Indijos kariniai daliniai, užuot smogę Kašmiro žemeje, pasuko tiesiai į Pakistaną, ir kovos daugiausia vyksta Pakistano žemeje. Abi kariaujančios pusės skelbia tik savo laimėjimus ir priešo nuostolius. Jungt. Tautų gen. sekretorius U. Thant, lydimas savo patarėjų, buvo nuskridęs į Pakistaną sostinę Karai ir Indijos sostinę New Delhi, kur bandė sudaryti karo pailaubas, bet kol kas nesėkmingai. Pakistanas reikalauja: atitraukti visus karinius dalinius iš Kašmiro; sudaryti Jungt. Tautų taikos kariuomenę iš Afrikos-Azijos karių; praversti balsavimą Kašmire 3 mėnesių

ir spaudą. Ji uždraudė veikti radijo stotims, kurias kontroliuoja karių grupės, katalikai ir verslininkai. Tuo būdu vyriausybė tikisi paruošti kelių rinkimams.

Taikos derybos Graikijoje vėl išsiro. Jau buvo tikėtasi, kad pagaliau bus sudaryta laikinė vyriausybė, kuri suorganizuot naujus rinkimus. Radikalų partijos vadas Kanellopoulos buvo numatytas tokios vyriausybės premjere ir buvusios vyriausybės premjeras Papandreu tam pritarė, bet pastaroju metu Kanellopoulos pastatė sąlygą: jo vadovaujama vyriausybė turi gauti parlamento pasitikėjimą, užbaigti dar nebaigtus buvusios vyriausybės darbus ir tik tada skelbti naujo parlamento rinkimus. Tam priešino centro partijos vadas Papandreu ir naujos vyriausybės sudarymo reikalas vėl atsidūrė jauno karaliaus Konstantino rankose. Papandreu jaučiasi galingas, jis remia gausios demonstracijos, nors jo partijos atstovų dalis atskilo. Buves krašto apsaugos min. P. Garafalias ir premjeras Atanasiadis-Novas paskelbė kaltinimą Papandreu, esą jis bandęs organizuoti sukilimą prieš karalių. Papandreu tai paneigė.

Ultimatumą savo sąjungininkams paskelbė Prancūzijos prez. De Gaulle. Spaudos konferencijoje jis pareiškė: arba Atlanto Sąjunga turi pasikeisti, arba Prancūzija išeis nuo 1969 m. Prez. De Gaulle nepakencia tokios karinės sąjungos, kurioje Prancūzijos ir kitų kraštų karinės pajėgos yra pajungtos bendrai vadovybei. Vietoje to De Gaulle siūlo grįžti į seną sistemą — tarpusavio gynybos sutartis, kuriomis ne kiek nepaliečiamas krašto suverenumas. Jis, matyt, užmiršo sovietinę grėsmę ir pabrėžia daugiau Prancūzijos vyrvavimą nei bendrą

(Nukelta į 6 psl.)

